

Avqustun 8-də Ağ Evdə keçirilən tarixi sülh sammitinin nəticələri yalnız Cənubi Qafqazda yox, geniş coğrafiyada yaratdığı dəyişikliklər baxımından vacib əhəmiyyət daşıyır. Təkcə Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) açılması ilə çoxsaylı ölkələrin bu marşrut xətti ilə geniş iqtisadi imkanlar qazanmasına mühüm şərait formalaşır. Eyni zamanda Qarabağda qazandığı zəfəri ilə dünyada bu tip münaqişələrə son qoymağın mükəmməl örnəyini ortaya qoyan Prezident İlham Əliyev Vaşinqtonda qazandığı diplomatik qələbəsi ilə sülhü bərqərar etməyin Azərbaycan modelini yaratdı.

Bununla Cənubi Qafqazın lider ölkəsinin rəhbəri həm də ölkəmizin, xalqımızın onilliklərdir apardığı haqq mübarizəsinin məntiqi nəticəsi olan ədalətin bərpasını dünyaya nümayiş etdirdi və bu, beynəlxalq birlik tərəfindən təsdiqləndi.

İflasa uğramış Minsk qrupunun kitabı birdəfəlik bağlanır

Üç onillik boyu davam edən mənasız sülh danışıqlarını bitirərək ərazilərini güc yolu ilə işğaldan qurtaran və bununla həm də BMT TŞ-nin məlum qətnamələrini özü icra edən Azərbaycan ərazi bütövlüyünü, suverenliyini tam təmin etdi. Bu sayədə Azərbaycanın diktə etdiyi şərtlər əsasında sülh müqaviləsinin imzalanmasına da çox az qaldı. ABŞ Prezidenti Donald Trampın təşəbbüsü ilə sülh gündəliyinin nizamlanması, sülh müqaviləsinin mətninin paraflanması, iki ölkə arasında Vaşinqtonda Birgə Bəyannamənin imzalanması bölgədə davamlı sülhə gedən yolda mühüm mərhələ oldu.

Burada diqqətçəkən vacib məqamlardan biri də Azərbaycanın ATƏT-in Minsk qrupunun yarıtılmaz fəaliyyətini de-fakto sonlandırmasıdır. Çünki qətiyyətli siyasəti ilə bölgədə barış üçün mühit formalaşdıran ölkəmiz, əslində, Minsk qrupunun yarıtılmaz həmsədrlərinin görməli olduğu işi yerinə yetirmişdir.

Vətən müharibəsindən dərhal sonra Ermənistanla təkmil sülh modeli təklif edən Azərbaycanın şərtlərindən biri də məhz bu ölü qurumun buraxılması üçün birgə müraciətin edilməsi idi. Ancaq Ermənistan xarici havadarlarının dəstəyindən ruhlanaraq müharibə eyniyasına qapıldığı üçün bu şərtə əməl etməkdən yayınırdı.

Avqustun 8-də Vaşinqtonda Azərbaycan Prezidenti, Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti və Ermənistanın baş nazirinin iştirakı ilə Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirləri "Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlər arasında münasibətlərin təsis olunması haqqında Saziş" in mətnini paraflayıblar.

Artıq iki tərəfin qəbul etdiyi sülh gündəliyi var

Buna kölgə salmağa çalışanlar fəaliyyətlərini dayandırmalıdırlar

Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin ATƏT-in Minsk Prosesi və əlaqəli strukturların (ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin Minsk konfransının müzakirəsində olan münaqişə üzrə şəxsi nümayəndəsi və Yüksək Səviyyəli Planlaşdırma Qrupunun) bağlanması ilə əlaqədar ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinə birgə müraciətindən sonra ATƏT Nazirlər Şurasının bağlanması ilə bağlı qərar layihəsi ATƏT iştirakçı dövlətləri arasında yayılıb və onlar qərarın qəbul edilməsi üçün lazımı prosedurları dəstəkləməyə çağırılıblar.

Bir sözlə, hüquqi olaraq buraxılması vaxtı çoxdan yetişən ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyəti de-yure dayandırılıb. Necə deyirlər, tam iflasa uğramış bu mənasız qrupun kitabı artıq bağlanır.

Bölgədə Aİ missiyasının fəaliyyətinə heç bir lüzum yoxdur

Azərbaycanın bölgədə yaratdığı yeni reallıqların, sülh şəraitinin fonunda Avropa İttifaqının Ermənistandakı missiyasının yersiz fəaliyyəti də qabarıq şəkildə özünü büruzə verir.

Faktiki olaraq bölgədə nə müharibə var, nə də münaqişə. Azərbaycanın liderliyi ilə yürüdülmüş sülh prosesi çərçivəsində İrəvan və Bakı aralarındakı məsələ və problemləri masa arxasında çözlülər. İkitərəfli və üçtərəfli dialoqların aparılması, sərhədlərin delimitasiya və demarkasiyası prosesinə start verilməsi, sərhəd dirəklərinin quraşdırılması, Qazax rayonunun 4 kəndinin qaytarılması, nəhayət, Vaşinqtonda sülh müqaviləsinin mətninin paraflan-

ması da bunun bariz nəticəsidir. Məlum olduğu kimi, Ermənistan konstitusiyasının preambula hissəsində Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları var. İrəvan konstitusiyasında dəyişiklik etdikdən sonra yekun sülh müqaviləsi istənilən tarixdə imzalanı bilər.

Bütün bunlar da göstərir ki, Avropa İttifaqının Ermənistandakı missiyasının sərhədlərimizdə fəaliyyətinə heç bir ehtiyac yoxdur. İflasa uğramış sözügedən missiyanın lüzumsuzluğu aydın şəkildə görünür. Hər kəsə bəllidir ki, bu missiya Azərbaycana qarşı riyakar mövqedə dayanan Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun mənfur layihəsi idi. Burada Aİ-nin, Qərbin Ermənistanda hərbi mövcudluğunu təşkil etmək, kəşfiyyat işləri aparmaq, Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətləri gərginləşdirmək kimi çirkin məqsədlər güdülürdü.

Aİ-nin qondarma müşahidə missiyasının müddətinin uzadılması, hərbiləşdirilməsi planları da Cənubi Qafqazda müharibə niyyətlərinin gerçəkləşdirilməsinə xidmət edirdi.

Bu ilin yanvarında yerli televiziya kanallarına müsahibəsində Prezident İlham Əliyev də məhz bu məsələyə xüsusi vurğu etdi ki, Avropa İttifaqının qondarma müşahidə missiyasının müddətinin uzadılması etimadı möhkəmləndirmədi, əksinə, sarsıtdı: "Axı, bunun bizimlə razılaşdırılmasını tələb etdikdə, hansısa yüksək ambisiyalardan çıxış etmədik, sadəcə istəyirdik ki, bu missiyanın özünün yaradılması və onun sərhədimizə göndərilməsi bizimlə, 2022-ci ilin oktyabrında Praqada şəxsən mənimlə razılaşdırılsın".

Dövlətimizin başçısı əlavə etmişdi ki, əgər həmin vaxt biz bunun iki aylığı

na və 40 nəfərdən ibarət olacağı barədə razılığa gəldikdə, deməli, bu, belə də olmalı idi: "Mən razılığa gəldikdə, hətta sözdə də olsa, həmişə bu razılaşmalara əməl edirəm. Amma belə bir vəziyyətdə Avropada hesab etdilər ki, onlar həmin razılaşmaları pozmaq hüququna malikdirlər. Sonra heç nə bildirmədən, bizimlə heç bir razılıq olmadan onlar nəinki bu missiyanın müddətini uzatdılar, sayını artırdılar, həm də Avropa İttifaqının üzvü olmayan ölkəni dəvət edərək mahiyyətə etimadı qırdılar".

Qeyd edək ki, Kanada sözügedən missiyaya qoşulan ilk qeyri-Avropa ölkəsi oldu.

2022-ci ilin dekabrından, əslində, qısa müddətlik zaman ərzində fəaliyyət üçün iş başlayan bu missiya Azərbaycanın razılığı olmadan hazırda da varlığını sürdürür. Ötən müddətdə Aİ missiyası bölgədə suları bulandırmaqla, "binokl" şousu həyata keçirməklə sülhə töhfə vermək yox, ona mane olmaq missiyasını yerinə yetirib.

Bakı ilk gündən bu missiyanın varlığına heç bir lüzum olmadığını qətiyyətlə bildirib. Paraflanmış sülh sazişinin VII maddəsində də deyilir ki, tərəflər qarşılıqlı sərhədə hər hansı üçüncü tərəfin qüvvələrini yerləşdirməyəcəklər. Buna görə də Aİ missiyası dərhal fəaliyyətini dayandırmalıdır.

Buna görə də Ermənistan üzərindən sərhədlərimizə məqsədyönlü şəkildə hərbi güc kimi yerləşdirilmiş Aİ missiyasının fəaliyyətinə xitam verilməsi üçün İrəvan dərhal lazımı addımlar atmalıdır.

*Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"*